

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

VIII. De Forma & Clausulis dispensationis Matrimonialis pro foro Externo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62672)

tere, cujus matrem antea carnaliter cognovit conscius (vel nescius) impedi- menti, quod occultum est. Quare, cum absque scandalo separari non possint, hu- millimè supplicant pro remedio.

130. Inscrībuntur Supplicationis literæ à foris, Eminentissimo & Reverendissimo Do- mino Domino S. R. E. Cardinali Majori Pœnitentiario, Roma. & terminantur fere in hunc modum. *Dignetur Emi- nentia vestra rescribere N. N. proprium nomen & cognomen exprimendò, Ci- vitanis N. vel Oppidi N. Quod si in tali Oppido Confessarius Magister in Theo- logia vel Decretorum Doctor graduatus non sit, vel difficile Oratori sit ei con- scientiam suam aperire, aut hæc aperta jam sit alteri Confessario non graduato, hoc ipsum in literis erit significandum.*

ARTICULUS VIII.

De Forma & Clausulis Dispensationis Matrimonialis pro foro Externo.

SUMMARIUM.

131. Dispensationes Matrimoniales à Papa committuntur.
132. Forma literarum Apostolica com- missionis.
133. Earum clausula I. est, Dilecto Vicario generali &c.
134. Diœcesis Oratorum vel ipsius O- ratoris.
135. Vicario commissam exequi nequit Episcopus, & vicissim.
136. II. Quod cum Oratrix propter loci angustiam &c.
137. III. A quibusvis Excommunicationis &c. sententiis ad effectum præsentium absolventes.

138. IV. Si preces veritate nitantur,
139. Exigens cognitionem super illarum veritate, non tamen necessariò judiciale.
140. V. Discretionis tuæ, super qua specialem fiduciam habemus, mandamus.
141. VI. Super quo conscientiam tuam operamus,
142. VII. Dummodo mulier propter hoc raptâ non fuerit.
143. VIII. Constitutionibus &c. Apo- stolicis non obstantibus.
144. Quâ etiam gradibus, in Concilio generali prohibitis, derogatur.
145. IX. Ut matrimonium contrahere valeant, dispenses.
146. X. Servatâ formâ Concilii Tri- dentini.
147. XI. Prolem suscipiendam exinde legitimam nuntiandò.
148. XII. Ex certis rationabilibus cau- sis.
149. XIII. Quod ipsi honesti, Nobi- les &c. sint.
150. XIV. Dummodo ipsi pauperes & miserabiles existant &c.
151. Pauperatis fides facienda est at- testatione.

Dispensationes, quæ super con- jugiorum impedimentis à Se- de Apostolica impetrantur, fe- rè delegari seu committi solent cum mandato; ut, *Si preces veritate ni- tantur*, delegatus sive dispensationis Exe- cutor cum Oratoribus super proposito impedimento, ad effectum contrahendi matrimonium, dispenset. Delegatus au- tem sive Executor, ut munus sibi com- missum debitò modò impleat, præ ocu- lis habere tenorem literarum Apostolica- rum, atque intelligere & diligenter ob- servare debet clausulas illis insertas: quarum

quarum proposita declaratio, ut dilucidior & utilior sit, subiuncto exemplum commissæ dispensationis super impedimento Consanguinitatis pro foro Externo, à Dataria seu Cancellaria Apostolica expeditæ, ac relatæ à Corrado Prax. *Dispens. Apostol. Lib. 7. cap. 4. n. 8.*

**Clemens Episcopus Servus
Servorum Dei.**

132. Dilecto filio Vicario Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitani in spiritualibus generali salutem & Apostolicam benedictionem. Oblata nobis nuper pro parte dilecti filii Stephani N. laici & dilectæ in Christo filie Catharina N. mulieris Neapolitanae diocesis ex loco de Resina ortorum petitionis series continebat. Quod cum dicta Catharina in dicto loco propter illius angustiam virum sibi non consanguineum vel affinem paræ conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat, cupiunt Stephanus & Catharina præfati invicem matrimonialiter copulari. Sed quia tertio & quarto à communi stirpe provenientes gradibus invicem sunt conjuncti, desiderium eorum hac in parte adimplere non possunt, absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Quare iidem Stephanus & Catharina asserentes, se ex dicto loco ortos existere, nobis humiliter supplicari fecerunt, quatenus eis in præmissis de opportuna dispensationis gratia providere de benignitate Apostolica dignemur. Nos igitur eosdem Stephanum & Catharinam & eorum quemlibet à quibusvis excommunicationis, suspensionis & interdicti aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis, à jure vel ab homine quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum duntaxat presentium consequendum harum serè absolventes & absolutos fore censentes, ac certam de præ-

missis notitiam non habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Discretionem tuam, de qua in his specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolicam scripta mandamus, quatenus depositæ per te omni spe cujuscunque numeris aut præmii etiam sponte oblatis, à quo te omnino abstinere debere monemus, te de præmissis diligenter informes: & si per informationem eandem, preces veritate niti repereris, super quo conscientiam tuam oneramus: tunc cum eisdem Stephano & Catharina (dummodo illa propter hoc raptam non fuerit) quod impedimentum quarti consanguinitatis gradus hujusmodi, ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis cæterisque contrariis nequaquam obstantibus, matrimonium inter se publicè, servatâ formâ Concilii Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesie solemnizare, & in eo postmodum remanere liberè & licitè valeant, auctoritate nostra dispenses. Distantiam verò tertii gradus præfati eis non obstare declares, prolem suscipiendam exinde legitimam nuntiandò. Volumus autem, quod si spretâ monitione nostra hujusmodi aliquid numeris aut præmii occasione dicta dispensationis exigere aut oblatum recipere temerè præsumpseris, excommunicationis lata sententia penam incurras. Dat. Roma.

Harum itaque literarum Apostolicarum Clausula prima est, Dilecto filio Vicario Venerabilis fratris nostri Archiepiscopi Neapolitani in spiritualibus generali vel Officiali Episcopi diocesis Oratorum pro dispensatione supplicantium: vel, si ii diocesium diversarum sint, & aliud non petatur, Officiali diocesis ipsius Oratricis. Unde tali casu in literis impetrationis seu Supplicatione Papæ oblatâ utriusque Oratoris vel saltem Oratricis diocesis exprimi, necesse est; ne

est; ne facile contra mentem Papæ & Curia stylum Oratoris Ordinario commissio fiat, ut notat *cit. Corradus Lib. 8. cap. 5. n. 26. Archi-aut Episcopi*, inquam, secundum decretum Concilii Tridentini *Sess. 21. cap. 5. de Reformat.* nullius momenti esse volentis dispensationes, nisi committantur impetrantis Ordinario sive Episcopo & qui istius jurisdictionem in eodem tribunali exercet, ejus Vicario generali. Non etiam Vicario Capituli; quia iste, licet jurisdictionis Episcopalis & Ordinariae sede vacante penes capitulum residentis exercitium habeat, non tamen Episcopi Vicarius est, ut, Curia stylo & b. Congregationis declarat. allegatis, docent *Garcias p. 6. de Benefic. cap. 2. n. 40. & Corradus cit. Lib. 7. cap. 4. n. 11.* ubi, Episcopali sede vacante, uti & quando Oratores nullius diocesis sunt, dispensationum literas Ordinatio viciniore ejusve Officiali seu Vicario generali committi consuevisse, ostendunt *Franc. Leo Theol. Fori Eccl. p. 1. cap. 10. n. 8. & Garc. à n. 44. Corrad. à n. 14.*

135. Dubium hoc loco est, an si dispensationis literarum executio commissio sit Vicario, eam Episcopus, & vicissim huic commissam executionem suscipere Vicarius possit. Ratio dubitandi obvia est; quod unum idemque tribunal eademque jurisdictione sit utriusque, *c. Non putamus 2. de Consuetud. & c. Romana 3 de Appellat. utrobique in 6.* etiam quoad causas matrimoniales, ut *arg. c. fin. de Cognat. spir. & c. 1. de Frigid. & maief.* dictum *Lib. 1. tit. 28. n. 45.* Sed, hoc de Ordinaria duntaxat, non etiam de delegata jurisdictione accipiendum, ex *ibidem n. 32.* dictis liquet. Quare proposita dubitationis resolutio quoad utramque partem negativa est; ut neque Episcopo factam commissionem, ipsum dispensationis a-

ctum exercendò, exequi Vicarius, neque factam huic expedire Episcopus valeat: sed executio Vicario, dignitatis sive Officii nomine expressò, commissio, eò officio cedente aut vitâ functo, transeat ad successorem, *Panormit. in c. fin. §. Caterum, de Offic. deleg. n. 7. ubi Felinus n. 8. & Imola n. 36.* vel si personæ nomine expressò facta sit, eò ab officio amotò, cedente aut decedente expiret, per tradita *Lib. 1. tit. 29. n. 80. & ante obitum cessionem vel amotionem subdelegando in alium nequeat transferri; cum personæ commissio mera executio sicut à Sede Apostolica commissio dispensatio censetur, nequeat subdelegari, §. Caterum cit. quòd in ejus delegatione fere personæ industria eligatur, Panormit. in §. ult. n. 2. & in §. Sin autem e. cit. n. 6. & Pirrhing ad Rubr. de Offic. deleg. n. 12.*

Secunda clausula est, *Quòd, cum 135. Oratrix in dicto loco propter illius angustiam virum sibi non consanguineum vel affinem &c. parie conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat: quâ exprimitur causa dispensationis scilicet angustia loci inter alias declarata n. 82.*

Tertia est, *Nos igitur eisdem à quibusvis excommunicationis, suspensionis & interdicti aliisque sententiis &c. ad effectum presentium duntaxat absolventes &c.* quæ absolutio ad reincidentiam dicitur: propriè tamen talis non est; cum ad cautelam facta hujusmodi absolutio non ipsa censura, si quæ Oratores irretiti sunt, etiam ad tempus duntaxat tollatur, sed solummodo ejus effectus aliquis impediatur, *Palao Tract. 29. diff. 1. p. 11. §. 2. n. 12.* Alia vis & ratio est absolutiois, quæ literis Apostolicis inseri & executoribus committi solet ac debet, quando Oratores secum dispensari petunt super impedimentis primi aut secundi gra-

etndi gradus affinitatis vel consanguinitatis cum copula subsecuta, propter excommunicationem aliisque poenas, in huiusmodi incestuosos constitutas *Constitut.* Gregorii XIV. quæ incipit *Sicut antiquus, edita Calend. Mart. 1590.* cum ab excommunicatione ita contracta ad incestuosorum petitionem absolutio executoribus simpliciter committatur, *Corradus Lib. 8. cap. 2. n. 15. & 16.*

138. Quarta, *Te de promissis diligenter informes, & Si preces veritate nitè repereris*, exigens cognitionem & informationem & super causa finali: quæ informatio seu cognitio, seclusa veritatis precum notorietate, ad eam necessaria est; ut quantumvis preces re ipsa veræ sint, sine ipsa tamen dispensatio non valeat, *Gonzalez in Reg. 8. Cancell. gloss. 19. à n. 292. Cautierrez Lib. 2. Q. Canon. cap. 15. n. 112. & Sanchez Lib. 8. de Matrim. disp. 35. n. 15.* Ratio est; quia clausula ista inducit formam & rationem habet conditionis; ut scilicet super impedimento dispensetur, *Si preces veritate nitè, sive causam allegatam verè subesse, executor cognoverit*: ut ad eam conditionem ista non impletà, sed adhuc pendente, nondum competat ius dispensandi. Secus esset, si dispensatio commissa esset cum clausula, *Si ita est, Si preces veritate nitentur*; quòd hòc casu exprimitur clausula, quæ communi Jure inest, & expressa non reddit commissionem conditionatam, sicut eam reddit clausula, *Si preces veritatenitè repereris*; quòd ista importet cognitionem de veritate, quæ ipso jure non inest: & quando cum cognitione procedi debet, rem ita, ut asseritur, se habere, non sufficiat, *arg. l. Eum, qui duobus 51. §. 1. ff. de Acquir. hered. Baldus in l. Neque natales 10. C. de Probat. n. 5. & Oldradus Consil. 41. n. 1.*

Non desunt DD. qui ad dispensationis valorem exigant cognitionem Judicialem: idque delumant ex decretis Reformatoriis S. Synodi Trident. *Sess. 14. cap. 7.* postulantis, *Ut committantur dispensationes loci Ordinario, qui non nisi causà cognitã & probatis precibus, nec aliter dispensare possit*: & generaliter dispensationes in sacris canonibus sine causæ cognitione factas pro subreptitiis haberi volentis, *Sess. 25. cap. 18.* Verùm, quia eadem S. Synodus denuntiationum remissionem, quæ sacrorum Canonum relaxatio & dispensatio quædam est, Ordinariorum *Prudentia ac iudicio* sive conscientiæ dictamini relinquit *Sess. 24. cap. 1. de Res. Matrim.* & cognitionem ac probationes causæ judiciales formamque & figuram iudicii in dispensationum executione adhibendam, ullo Jure expressum non est, cognitionem extrajudicalem sufficere, ex communi DD. sensu defendunt *cit. Sanchez n. 15. & Perez disp. 48. f. 4. n. 2.* Ratio est; quia cognitio causæ dispensationis committitur conscientiæ Ordinarii, & adhibenda est ad ejus conscientiam informandam, ut liquet ex verbis, *Super quo conscientiam tuam oneramus*: quoties autem aliquid conscientiæ & arbitrio relinquitur, judicialis cognitio necessaria non est, *Glossa in c. Statutum 11. §. Assessorem V. Relinquatur & ibi Francus n. 6. de Rescriptis in 6.*

Quare, licet super precum seu causæ allegatæ veritate testes aliæque probationes recipiendæ sint, id tamen extra locum iudicii sine Notario & testium juramento aliisque judiciarii Ordinis solennitatibus fieri potest: dummodo preces sive causam esse veram, certior fiat executor ad eam; ut, si precum veritas notoria & executori undecunque certò cognita sit, testes aliæque probationes recipi,

Qq

non li c

non sit necesse ex mente DD. *citt.*

140. Quinta, *Discretioni tua, de qua in his specialem fiduciam obtinebimus, Sc. mandamus*: quæ clausula non solum subdelegationem excludit, sed delegatum quoque excitat ad executionis negotium magna circumspectione fidæque pertractandum; ne, dispensatione, precibus non verificatis & negotii circumstantiis non ponderatis, factâ, animabus sit periculosum & infelix matrimonium contrahatur, Corradus *cit. Lib. 7. cap. 6. à n. 1.*

141. Sexta, *Super quo conscientiam tuam oneramus*: vi cujus clausulæ delegatus sibi commissam dispensationis executionem subdelegandò in alterum transferre nullatenus potest; quod electa censeatur fides & industria personæ, Menochius *de Arbitr. Lib. 1. q. 68. n. 2.* & Corradus *cit. Lib. 7. cap. 6. n. 41.* Quantumvis autem ipsum dispensandi actum, tanquam nudum ministerium, exequi delegatus teneatur per seipsum, informationem tamen de precum veritate sive testium & probationum aliarum receptionem tanquam actum jurisdictionalem alteri committere non prohibetur, §. *Ceterum cit. Sanchez disp. 27. n. 34.*

Verum, etsi hæc doctrina non displiceat, inhibitionem tamen subdelegationis ipsius actus dispensationis ex hac clausula perperam desumi existimo; quod eâ monitio potius & executoris officii declaratio quàm industria personæ electio denotetur, ut cum Panormit. *in c. Cum in veteri §. 2. de Elect. n. 4. Felino in §. Si autem c. fin. cit. n. 2. Navarro Consil. 6. de Officio deleg. Ugolino de Offic. Episc. cap. 4. §. 7. n. 2.* & aliis rectè observat Garcias *cit. cap. 2. n. 100.* Quare verisimilius inhibita est §. *Ceterum cit.* inhibente subdelegationem dispensationis cum irregularibus; quæ cum non minus

gravis sit dispensatio super impedimento matrimoniali, per subdelegationem ista quoque à delegato executore in alterum non poterit transferri; quod §. *cit.* dispositio porrigatur ad casus expressis similes, saltem eos, qui subjectâ ratione afficiuntur, ut *arg. l. Cum pater 77. §. 20. ff. de Legat. 2. in c. fin. cit.* notant Panormit. *n. 2. Felin. n. 8. Laiman. n. 5. & Pirrhing ad Rubr. de Offic. deleg. n. 12.* dispensationis autem matrimonialis actus nudum ministerium &, propter periculum ex ea minus providè facta male copulatorum animabus imminens, gravis & personæ industriam exposcens causa non minus sit, quàm dispensatio super irregularitate; atque idcirco committi soleat cum clausula, *Discretioni tua, de qua in his specialem fiduciam obtinebimus Sc. mandamus*, de personæ in certa dignitate constitutæ fide specialem confidentiam denotante, ut cum Crescentio *in Rubric. cit. decis. 1. n. 1.* observat Corradus *cap. cit. n. 3.*

Septima, *Dummodo propter hoc raptum non fuerit*: cui clausulæ modernis dispensationibus contra veterum morem inserta verba *Propter hoc* denotant raptum ad effectum matrimonium contrahendi; quod solius libidinis explendæ causâ attentatus foemina raptus nuptiale impedimentum non inducat, per tradenda *Lib. 5. tit. 17. n. 12.* Quodsi delegatus repererit, Oratricem matrimonii contrahendi causâ ab Oratore raptam, dispensationis literæ mandari nequeunt executioni: sed Papæ offerendæ erunt novæ preces tali raptu expresso: cujusmodi literarum formam, ad easque rescripti Apostolici tenorem cum insertarum eis clausularum declaratione dabit Corradus *cit. cap. 6. n. 65.*

Octava, *Constitutionibus & Ordinacionibus Apostolicis ceterisque nequaquam ob-*

quam obstantibus: quã clausulã dispensatio quidem super consanguinitatis vel affinitatis gradu aliõve impedimento expresso confirmatur: non tamen inducitur dispensatio super ullo gradu aliõve impedimento non expresso, Felinus in 6. Nonnulli 28. de Rescript. n. 21.

144. Neque hanc clausulam ad valorem dispensationis in gradibus, c. Non debet 8. de Consang. & Affinit. prohibitis, insufficientem inde inferitur; quod c. cit. in Decretales relatum sit ex Concilio generali Lateranensi: Generalis autem Concilii Constitutioni rescripti Apostolici clausulã generali, & sine expressa Concilii mentione non derogetur, c. Ex parte 3. de Capellis Monach. Non, inquam, hoc legitime inferitur; quia clausulã illius derogationem, licet, ut verba sonant, generica sit, super gradu tamen consanguinitatis & affinitatis indultã dispensationi apposita, specificã & expressã vim obtinet; quod ei apposita clausula Constitutionum derogatoria in solo Conciliaris Constitutionis c. cit. casu possit verificari, cit. Sanchez disp. 35. n. 17. & Perez disp. 48. f. 2. n. 14. Hãc tamen istorum DD. responsione expeditior est cit. Corradi cap. 7. n. 3. Constitutionem c. Non debet cit. Apostolicam Innocentii III. non generalis Concilii esse, asserentis; quod ejus Summario non præponantur verba ex Concilio generali, sed Idem in Concilio generali, cui Innocentius Papa interfuit: posterioribus autem hujusmodi verbis non Conciliaris, sed Apostolica Constitutio denotetur: licet in Concilio & hoc ap. probante edatur, ut notat Archid. in 6. 1. de Constit. in 6. Panormit. in c. 1. de Paliis n. 1. not. 3. & Baldus in l. Humanum 8. C. de LL. Mihi non incongruè dici posse videtur; quod à laudatis Papa & Concilio Lateranensi sola prohi-

bitionis ad quartum gradum restrictio; & huic derogantis Consuetudinis reprobatio, non ipsa graduum prohibitio originem ducat; cum ista præcis Canonibus Ecclesiasticis, eam usque ad septimum gradum porrigentibus, fuerit introducta vel in Ecclesia recepta, can. 1. c. Nullum 7. can. Progeniem 16. Sc. 35. q. 3. Sc.

Nona, Ut matrimonium publice contrahere valeant, dispenses: quã clausulã indicatur, literis Apostolicis non gratiam factam seu dispensationem consummatam, sed faciendam duntaxat sive dispensandi mandatum contineri; ut ante delegati actuale dispensationem contractum inter Oratores matrimonium irritum sit, Navarrus Consil. 7. de Consang. in fine Covarruvias p. 2. de Sponsal. cap. 6. §. 9. n. 22. & cit. Sanchez n. 18.

Decima, Servatã formã Concilii Tridentini, hoc est; ut matrimonium ab Oratoribus contrahatur coram proprio parochi & duobus vel tribus testibus presentibus, in quo à S. Synodo illa introducta forma substantialis consistit: & quã ad formam accidentalem ab eadem Sess. 24. cap. 1. de Reformat. Matrim. præscriptam pertinent, prævis denuntiationibus contrahatur. Unde, sicut testium & parochi præsentiam, sic & hujusmodi denuntiationes remitti ab Episcopo non posse, existimat Zerola Prax. Episcop. p. 1. V. Matrimonium; quod his quoque remissis matrimonium non contrahatur, Servatã formã Concilii Tridentini. Sed melius negant cit. Sanchez n. 19. & Barbosa de Offic. Episc. alleg. 42. n. 14. quod, an denuntiationes remittendã sint, Concilium illud relinquat prudentiã & judicio Ordinariorũ; atque idcirco, his illas ex justa causa remittentibus, non recedatur à præscripto seu forma Concilii, statuentis; ut denuntiationes præ-

nes præmittantur, nisi Ordinarius dispenset. Quin matrimonium, denuntiationibus non remissis, & sine iustâ causa omiſſis, coram paroco tamen & testibus contractum validum fore, cum *cit.* Sanchez *n.* 19, rectè docent Perez *cit.* *f.* 2. *n.* 12. & Corradus *cap.* 7. *n.* 19, quòd, cum formam Tridentini servandâ, ipſo Jure inſit, licet non exprimatur, & non aliò modò, quam inest, literis Apostolicis exprimitur, sicut non expressa, sic & expressa inducat formam solum accidentalem, cujus non remissâ sine iusta causa facta omiſſio culpam quidem, non etiam matrimonii nullitatem inducit; cum, quæ Jure inſunt, non aliò, quàm inſunt, modò expressa neque novam formam inducant neque actum efficiant conditionalem, *arg. l. Cum quid 3. ff. Si certum petat. §. l. Conditiones 99. ff. de Condit. & demonstr.* sed solum admonitio quædam sint, ut observetur forma Juris communis, Glossa in Clement. 1. de Offic. deleg. V. Repererit. ubi Imola *n.* 20, & in c. fin. de Presumpt. Panormit. *n.* 10. Felinus *n.* 29. Navarrus Manual. *cap.* 27. *n.* 37. & Covarruvias in c. Alma p. 1. §. 9. *n.* 8.

147. Undecima, Prolem suscipiendam exinde legitimam nuntiandò: quæ clausula licet non adderetur, proles tamè, tanquam suscepta ex matrimonio verè iusto, legitima foret; cum præviâ dispensatione super impedimento initum matrimonium in utroque foro esse legitimum, res sit omnino explorata. Si proles suscepta fuisset ante impetratam super impedimento dispensationem, huic insertæ prædictæ clausulæ vi quoad sola spiritualia legitima foret. Si suscepta fuisset ex matrimonio, ante obtentam dispensationem invalidè inito, multùm interest, an matrimonium mala fide aut denuntiationibus sine remissione aliâve iusta causa o-

missis, vel contrahentium utriusque alterius saltem fide bona fuerit contractum; posteriori enim hóc casu prolem, dispensatione etiam seclusâ, legitimam esse, liquet ex decisionibus c. Cum inter 2. & c. Ex tenore 14. Qui fil. legit. Priori verò casu ea, ex natalibus suis spuria, propositæ clausulæ dispensationi insertæ vi legitima foret quoad sola spiritualia; nisi Papa in matrimonii nulliter contracti radice, vel cum subditis jurisdictioni ipsius temporali subiectis dispensaret, *cit.* Sanchez *n.* 23. & Filiucius p. 2. Tract. & cap. 10. *n.* 363. §. Octava, ut ad sequentem Rubricam plenius tradetur.

Præter relatas aliæ clausulæ aliis dispensationum matrimonialium literis Apostolicis inferuntur, ex quibus notatæ digniores, & hóc locò prætermittendæ non sunt.

Duodecima, Ex certis rationabilibus causis eorum animum moventibus: cujus clausulæ literis Apostolicis insertæ discussione executori superlegendum, jam monui *n.* 89. non obstantè clausula Te diligenter informes; quia ista ad impedimentum, super quo dispensatio est impetrata, & ad reliqua in ejusmodi literis specificè narrata referenda est, *cit.* Sanchez *disp.* 35. *n.* 24. & Corradus Lib. 7. *cap.* 2. *n.* 114.

Decima tertia, Quod ipsi honesti, nobilibes, sive ex nobili genere procreati, principales loci vel de populi principatibus sint: cujusmodi qualitas si non simpliciter mere narrativè & in principio: sed in corpore Supplicationis & ad hanc redditi rescripti Apostolici, tanquam motivum seu causa ad dispensationem concedendam movens, specificè vel genericè allegata sit, exprimitur per verba, Ut asserunt, Ut asseritis, vel Asserentes se nobiles &c. & coram executore probanda est, *arg. l. Omnes 2. C. de His, qui ven. arat. cit.* Sanchez

Sanchez *disp.* 35. n. 25. & Corradus *cap.* 2. n. 118. Dicitur autem honestus, qui honestè ac decenter vivit, cuiusque familia nullà turpitudinis notà seu vitio laborat, Isidorus *Lib. 2. Etymolog.* Nobilis simpliciter, qui vivit nobiliter sive abstinet ab his, quæ populares solent: & exercet ea, quæ pertinent ad nobilitatem. De nobili genere procreatus, cujus majores aut saltem parentes nobiles fuerunt, Principalis loci, qui in isto vel populo auctoritate, potentiâ, opibus excellit, *citt.* Sanchez *disp.* 19. n. 6. & Corradus *à n.* 18. *cit.*

150. Decimaquarta, *Dummodo ipsi pauperes & miserabiles existant, & ex sua labore & industria tantum vivant:* cujus clausulæ & dispensationis *In forma pauperum* impetratæ, ultra nuptialis impedimenti remotionem, quam *in forma Ordinaria* concessa dispensatio causat, specialis effectus est liberatio à solutione compositionis, sive certæ quantitatis pecuniæ, in quibusdam impedimentis exhibendæ Officialibus Curie Romanæ.

151. Pauperes autem & miserabiles quoniam verè sint, licet prudenti arbitrio æstimandum sit, ab aliquibus tamen dicuntur, qui in bonis 50. aureos non habent, juxta *l. Nonnulli 10. ff. de Accusat.* Tuschus *Practic. V. Pauper, conclus. 160.* & Vincent. de Justis *Lib. 1. cap. 7. n. 71.* Ad effectum dispensationis *In forma pauperum* impetrandæ tales sunt & habentur, qui ultra sustentationem statui suo convenientem non habent, ex quo compositionem sive Curie Romanæ Officialium jura solvant. Ab aliis verò ad hunc effectum pauperes censentur foemina, quæ dotem tantam non habet, quanta ad nubendum viro æqualis conditionis extra propriam cognationem vel affinitatem exigere solet: vir autem, cujus patrimonii

substantia tanta non est; ut æqualis conditionis uxorem, inter quam & ipsum nuptiale impedimentum non intercedat, facile non reperiat, ut ad mentem Riccii *Prax. aurea Tom. 1. decis. 228. n. 8.* tradunt Hurtadus de *Matrim. disp. 16. diff. 3. n. 11.* & Gobat *Experient. Tract. 9. a n. 656. ad n. 658. finem* notans, in diocesi Constantiensi ex antiqua consuetudine ad dispensationis in forma pauperum & gratis impetrandæ effectum pauperes haberi omnes, qui agriculturâ, opificiò vel arte, etiam liberali, ut pictorum & pharmacopolarum etiam est, se & familiam alunt: ut propterea miserabiles sive commiseratione & pecuniariæ compositionis remissione digni videantur. Quæ paupertatis & miserabilitatis declaratio proximè accedit ad propositæ clausulæ tenorem; in ea enim verbis, *Dummodo ipsi pauperes & miserabiles existant,* in vim explanationis subjiciuntur, *Et vel Ut ex labore & industria sua tantum vivant:* & labore atque industria seclusis non habeant, unde commodè sustententur. Addit Gobat *661. pro Heluetiis* etiam Nobilibus & Senatoria dignitate claris dispensationes matrimoniales in forma pauperum & gratis concedi ex speciali Curie Apostolicæ favore consuevisse.

Ne autem paupertatis falsò prætextu Curie Officiales sportulis suis facile defraudentur, Oratores pro dispensatione super impedimento nuptiali in forma pauperum impetranda supplicantes se pauperes ac miserabiles esse, ut ex labore & industria sua tantum vivant, proprii parochi attestations & duorum vel trium testium fide dignorum coram Episcopi Officiale seu Vicario generali legitime examinatorum depositionibus ad urbem transmissis fidem Curie Apostolicæ faciendam, secundum *Instructionem* ab eadem Anno 1658. & postea 1671. die

6. *Ob. transmissam & formam relatam à Corrado cit. cap. 5. n. 18.*

ARTICULUS IX.

De Forma & Clausulis Dispensationis Matrimonialis pro foro Interno.

SUMMARIUM.

152. *Hujus litera expediuntur nomine Majoris Penitentiarij.*
 153. *Earum forma.*
 154. *Et clausula I. continens persona delegata qualitates.*
 155. *II. Nobis oblata petitio continebat.*
 156. *III. Committimus, quatenus si ita est.*
 157. *IV. Auditâ prius Sacramentali Confessione.*
 158. *V. Sublatâ occasione amplius peccandi &c.*
 159. *VI. A quibuslibet censuris, quas propter præmissa incurrit, absolvas.*
 160. *VII. Injunctâ pro tam gravi excessu pœnitentiâ salutari.*
 161. *VIII. Et aliis, quæ de jure injungenda fuerint.*
 162. *IX. Aliudque Canonicum non obstat.*
 163. *X. Muliere de nullitate prioris consensûs certiorata.*
 164. *XI. Ut matrimonium secretè contrahere valeant.*
 165. *XII. Prolem susceptam & suscipiendam legitimam decernendô,*
 166. *In foro Conscientiæ tantum.*

167. *XIII. Præsentibus laceratis vel inaniatis.*

168. *XIV. Gratis ubique.*

Dispensationes, quæ super impedimentis conjugiorum occultis pro foro Conscientiæ interno à S. Penitentiaria impetrantur, non, ut quæ à Dataria seu Cancellaria Apostolica obtinentur, ipsius Summi Pontificis, sed majoris ejus Penitentiarii, qui S. R. E. Cardinalis est, nomine expediuntur, & hodie non iisdem, quibus olim, clausulis committi solent, ut ex recentioribus, quas exempli & declarationis gratiâ subijcio, literis cum antiquarum, quas Sanchez *Lib. 8. de Matrim. disp. 34. n. 1.* refert, tenore collatis patet, & ostendit Gobat *Quartrij Tractatu 5. à n. 142.* Recentiores ergo ac modernæ sacre Penitentiariæ literæ, Supplicationi, supra n. 128, propositæ respondentes, ita habent.

Leander miseratione divina Tituli S. Maria Angelorum S. R. E. Cardinalis, Discreto viro Confessori, Magistro in Theologia vel Decretorum Doctori ex approbatione ab Ordinario per latorem præsentium ad infra scripta specialiter eligendô, salutem in Domino. Ex parte viri latoris præsentium Nobis oblata petitio continebat, quod ipse aliàs matrimonium publicè in facie Ecclesiæ contraxit & successivè consummavit cum muliere, cujus matrem antea carnaliter cognoverat. Cùm autem, sicut eadem petitio subijungebat, dictus lator ob impedimentum ex præmissis proveniens, quod occultum est, in dicto matrimonio remanere nequeat absque scilicet Apostolica dispensatione, ad evitanda scandala, quæ si divorcium fieret inter se & dictam mulierem exorirentur, ac pro sua Conscientiâ quiete cupit à præmissis, de quibus plurimum dolet, absolvi, scilicet que dicitur.